

- בעניין: 1. אבו סארה, ת"ז ,
תושב ירושלים
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
ע"ר מס' 580163517

ע"י ב"כ עוה"ד נדיה דקה (מ"ר 66713) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או חווה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או בנימין אחסתריבה (מ"ר 58088) ו/או ענת גונן (מ"ר 28359) ו/או עביר ג'ובראן-דכוור (מ"ר 44346) ו/או נאסר עודה (מ"ר 68398) ו/או אלירן בללי (מ"ר 73940)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. קצין משטרה צבאית ראשי
2. נציב שירות בתי הסוהר
3. המפקח הכללי – משטרת ישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
צלחה א-דין 29, ירושלים 91010

המשיבים

עתירה לצו הביאס קורפוס

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנית אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

- א. למשיב 1 – מדוע לא יחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום החזקתו של כל כלוא פלסטיני המוחזק על ידי איזו מרשויות המדינה.
- ב. למשיבים 2 ו-3, אם העותר מוחזק בידי מי מהם – מדוע לא יירשם כדין, ובזמן אמת, את מקום מעצרו של העותר ויודיעו על כך לאלתר.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו בזכותו היסודית ביותר של כל כלוא בכלל, ובפרט של כלוא שנשפט והגיע לכלא על מנת להתחיל לרצות את תקופת מאסרו, שמקום החזקתו ייודע. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של הכלוא – לביקורים, להתערבות בעניין תנאי כליאתו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת הכלוא, לדעת מה עלה בגורל יקירם והיכן הוא מוחזק.

הדין מורה, כי הודעה על מקום החזקתו של כלוא תימסר לאדם הקרוב לו **ללא שיהוי**. משפחת העותר אינה יודעת, נכון להיום, היכן יקירה מוחזק.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות בו חיה המשפחה, את דאגתה ואת חרדתה. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיו היסודיות ביותר של הכלוא, המצוי במשמורת, והוא נטול כוח להגן על ענייניו בעצמו.

אם עודו בידי רשויות המדינה, זכאית המשפחה על פי דין לדעת **מייז** אודות מקום הימצאו. אם יצא מידי המדינה, חובה על המדינה לספק **בדחופות** כל מידע שיסייע באיתורו, ובהגנה עליו במידת הצורך.

במספר עתירות הביאס קורפוס שהוגשו על-ידי העותרת 2 לבית-משפט נכבד זה, בעניין כלואים שנעצרו על-ידי חיילים או כוחות ביטחון אחרים של ישראל, בית-המשפט קבע תקופה **מקסימלית** של **24 שעות** שבגדרה על המשיב היה להגיב לעתירה. כך, למשל, בבג"ץ 2878/13 **נאסר ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**.

ואלו הם נימוקי העתירה

עניינו של העותר

1. העותר 1 הוא בן 51, תושב ירושלים. בחודש ספטמבר 2016 נידון ונשפט לתקופת מאסר של שמונה חודשים, המתחילים מיום 18.12.2016.

2. באותו יום הגיע העותר לבימ"ר ירושלים, בליווי בני משפחתו, ושם הסגיר את עצמו. מאז לא מצליח מי מבני משפחתו לדעת היכן הוא מוחזק.

3. ביום 26.12.2016, כעשרה ימים לאחר תחילת המאסר, פנתה אשתו של העותר למשרדי הצלב האדום על מנת לברר היכן הוא מוחזק. מהצלב האדום נמסר לה כי שמו של העותר לא מופיע כרשום בשום בית כלא.

4. בו ביום, פנתה משפחת העותר אל העותרת 2 (להלן: **המוקד** או **המוקד להגנת הפרט**) בבקשה לסייע לה באיתורו.

5. מיד לאחר פניית המשפחה, פנה המוקד למרכז השליטה הפועל תחת המשיב 1 (להלן: **משל"ט כליאה**).

6. במהלך בוקר המחרת, יום 27.12.2016, מסר משל"ט כליאה שהפנייה בטיפול. לאחר שחלפו 24 שעות מהפנייה הראשונה, שוב פנה המוקד למשל"ט כליאה.

7. ביום 28.12.2016 התקבלה תשובה לפיה העותר "לא פעיל בשב"ס". ניסיונות המוקד לאתר את העותר העלו חרס. נכון למועד הגשת עתירה זו, משל"ט כליאה של המשיב 1 לא הצליח לאתר את

העותר. זאת, על אף שחלפו למעלה מעשרה ימים מאז הסגיר את עצמו לידי המשיב 2, ולמעלה מ-48 שעות מאז פנה המוקד לראשונה למשל"ט כליאה של המשיב 1 בעניינו.

8. יודגש כי משפחת הכלוא נתונה במצוקה מוגברת בעקבות היעלמותו לאחר שהסגיר את עצמו לידי שב"ס. לא רק שלא נמסר להם כל מידע אודות מקום החזקתו של יקירה, ואף לא נמסר להם באותו יום לאן עתיד להילקח. יצוין כי, בני המשפחה אינם בקשר עם עורך-דין כלשהו שכן ההליך המשפטי הסתיים מזה כבר.

9. העותרת 2 היא עמותה העוסקת בזכויות אדם, המסייעת לכלואים פלסטינים, שזכויותיהם קופחו בידי המשיבים. בין שאר פעולותיה, היא מסייעת באיתור מקום החזקתם של עצורים שנעצרו על ידי כוחות הביטחון של ישראל.

הטיעון המשפטי

הודעה על מקום מעצר – חובתו של המשיב 1

10. אין צורך להכביר מלים בדבר הזכות למסירת הודעה בדבר החזקת אדם במשמורת ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של הכלוא והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם למשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של הכלוא ובני משפחתו.

11. גם בפסיקת בית משפט נכבד זה הוכרה הזכות למסירת הודעה כאמור כזכות יסוד. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון דאז בבג"ץ 670/89 עודה ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פ"ד מג(4), 515, 517:

חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. **זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו.**

12. בשנת 1995, לאחר שמשל"ט הכליאה לא עמד בחובותיו, הגיש המוקד להגנת הפרט עתירה לבג"ץ (בג"ץ 6757/95 חירבאוי ואח' נגד מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון) (לא פורסם, להלן: **פסק דין חירבאוי**). במסגרת הליך זה, נתן בית המשפט העליון תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים, שלפיו:

א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, **תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו** באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו...

(ב) מרכז השליטה הצה"י (בין שהמדובר במרכז השליטה ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים... מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

(ג) מרכז השליטה הצה"י לימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון.

13. במסגרת בג"ץ 8435/12 מחמוד אבו סל נ' המפקד הצבאי (פסק דין מ-22.8.2013), מסרו המשיבים (שהם אותם משיבים שבעתירה דנו), כי חודדו נהלי העבודה של משל"ט הכליאה, כדי למנוע מצבים בהם עצורים "נעלמים". כך מצוטטים הנהלים החדשים הללו בסעיף 4 לתגובת המשיבים מיום 25.2.2013:

ראשית, נקבע כי במידה והעצור לא נמצא בשב"ס, משטרת ישראל ומתקני ההשגחה הפיקודיים באיו"ש, אזי תיערך פניה לשבע החטיבות המרחביות בעלות האחריות על הגזרות השונות באזור יהודה ושומרון, אשר הן האמונות על הפעלת הכוחות הצבאיים המבצעים את המעצרים באיו"ש. זאת, על מנת לברר האם נעצר העצור על ידי מי מהחטיבות המרחביות, וטרם הועבר לידי הגופים האמורים [כך במקור – נ.ד.] על החזקתם של עצורים באיו"ש.

שנית, לאחר בדיקה עם החטיבות המרחביות, ובמידה והעצור לא נמצא בהן, תיערך בדיקה אל מול גורמי המשטרה הצבאית בפיקודים של צה"ל (צפון, דרום ומרכז), כדי לברר האם העצור פונה לבית-חולים המצוי בגזרת אחד הפיקודים.

14. הנה כי כן, מחובתו של המשיב 1 להחזיק מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום החזקתו של כל כלוא וכלוא. כגיבוי לחובה זו, נקבע מנגנון שיאפשר למשפחות לפנות לארגונים כדוגמת המוקד, ולעורכי-דין, על-מנת לקבל מידע עדכני אודות מקום החזקתם של יקיריהן, וזאת באמצעות המשל"ט.

15. נושא איתור העצורים ותפקוד המשל"ט נדון גם בהחלטתו של כב' הרשם בעז אוקון בבג"ץ 9332/02 ג'ראר נ' מפקד כוחות צה"ל. בהחלטתו כותב כב' הרשם:

מסירת המידע מהווה אמצעי בקרה ופיקוח, אך יש לה חשיבות אנושית מבחינת העצור המאבד באחת את השליטה בחייו. יש לדיווח משמעות שלא ניתן להפריז בחשיבותה מבחינת בני המשפחה, אשר קרוב להם נעלם "בלא הסבר". ההגנה על הפומביות מהווה ערובה למניעת שימוש לרעה ביכולת לעצור, ומונעת שימוש בלתי מרוסן ביכולת זו. אכן, כוחה של המדינה, ויהיו כוונותיה טובות ככל שיהיו,

הוא גדול. בלא דיווח עלול כוח זה לצאת מכלל שליטה, גם אם הוא מוסבר בשיקולים ביטחוניים. ויתור או הגמשה טומנים בחובם סיכונים ברורים. הנסיון מלמד ששימוש יתר בכוח, שלא שורש בעיתו, יוצר מציאות חדשה. הכוח אינו כמו בומרנג, כשמשחררים אותו – הוא לא חוזר. על כן מצווה הרשות להקפדה של ממש בכל הנוגע להפעלת סמכויות המעצר. **הקפדה זו מחייבת דיווח מיידי על עצם המעצר.**

16. מכאן שני הסעדים הראשונים המבוקשים בעתירה, שעניינם מחויבותם של המשיבים במסירת הודעה על מעצרו ומקום החזקתו של אדם ומחויבותו של המשיב 1, באמצעות משל"ט הכליאה, להחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום החזקתו של כל אדם המוחזק על ידי מי מזרועות המדינה.

רישום העצור במקום המעצר

17. מובן מאליו כי לכל כלוא ישנה זכות שמקום כליאתו יהיה ודאי וברור לכל. רישומו של הכלוא במקום כליאתו הוא תנאי הכרחי למימוש זכויותיו. רק כך יוכלו משפחתו ועורך דינו לברר עם האחראים על מקום הכליאה מהו מעמדו, מצבו הבריאותי, תנאי כליאתו, האם ומתי ניתן להיפגש עימו וכדומה. רק כך יוכלו לפעול למען מימוש זכויותיו ככלוא. אף זכותו של הכלוא להיות נוכח בהליכים המשפטיים המתנהלים נגדו תלויה ברישומו המסודר במקום כליאתו.

18. אי רישומו של כלוא במקום הכליאה פוגע קשות בזכויות הבסיסיות שלו ושל בני משפחתו. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על רישום הכלוא במקום כליאתו ועל היכולת לקבל אינפורמציה שוטפת על סמך רישום זה, אינה ממלאת את חובתה ומועלת בתפקידה.

19. רישום ראוי של כלואים מוסדר בחקיקה הן באשר לכלואים המוחזקים בידי המשיב 2 והן באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב 3.

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 2

20. בשל החשיבות העליונה שיש לרישומו של כלוא במקום כליאתו, עוגנה חובת הרישום בחקיקה ראשית. סעיף 4 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) תשל"ב-1971 קובע כי :

התקבל אדם לבית סוהר ידאג מנהל בית הסוהר שיירשמו בנוגע אליו הפרטים שנקבעו

21. בפרק 5 להוראות שירות בתי הסוהר (סעיף 5.06) נכתב:

בבית הסוהר יתנהל רישום מעודכן ומדוייק לגבי כל אסיר המוחזק בו....

רישום עצורים המוחזקים בידי המשיב 3

22. ההוראות העוסקות ברישום כלואים המוחזקים בידי המשיב 3 מרחיקות לכת אף יותר מאלו החלות על הכלואים המוחזקים בידי המשיב 2. בסעיף 3א(2) לפקודת המטה הארצי 12.03.01, שכותרתה "הטיפול בכלואים בבית המעצר", נקבע כי:

לא יכלא אדם בבית המעצר, לפני שהממונה על החקירה או על המעצר מסר הודעה על המעצר לבני משפחתו, ולפני שראיין אותו קצין והודיע לו על זכותו ליצור קשר עם עורך דין

23. מכאן הסעד השלישי המבוקש בעתירה, שעניינו הפקת לקחים מהמקרה הנוכחי, אשר אינו המקרה הראשון בו נתקל המוקד בחוסר הקפדה על הנהלים הקבועים בחוק מצד המשיבים, והקפדה על נהלים שימנעו היעלמות כלואים, כדוגמת העותר דנן.

ממהותה של עתירה זו שהיא אינה מגובה בתצהיר ובייפויי כוח מטעמו של העותר. לעתירה מצורף תצהיר וייפוי כח מטעם המוקד בנוגע לקבלת המידע אודות העותר במשרדיו ובנוגע לפעולותיו בעניינו.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט הנכבד להוציא בדחיפות צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים, להופכו להחלטי ולהטיל עליהם את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 28 בדצמבר 2016

נדיה דקה, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 96496)